

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

АГРОБІОТЕХНОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

*Кафедра генетики, селекції і насінництва
сільськогосподарських культур*

СПЕЦІАЛЬНА СЕЛЕКЦІЯ І НАСІННИЦТВО ПЛОДОВИХ ТА ОВОЧЕВИХ КУЛЬТУР

Методичні вказівки для практичних занять
та самостійної роботи з модулю **«Спеціальна селекція та насінництво
плодових і овочевих культур»**
за кредитно-трансферною системою
організації навчального процесу для студентів ступеневої підготовки
стаціонарної форми навчання

Галузь знань 20 – «Аграрні науки та продовольство»
Спеціальність (професійне спрямування) 201 «Агрономія»
Освітній рівень: «Бакалавр»

Біла церква
2018

УДК 631.527:635.1/.8(07)

Рекомендовано до видання
радою агробіотехнологічного факультету
(Протокол № 12 від 31.05.2018 р.)

Укладачі: **Лозінський М.В., Кубрак С.М., Сидорова І.М., Шубенко Л.А., Шох С.С., Сабадин В.Я.** - кандидати с.-г. наук

Спеціальна селекція і насінництво плодових та овочевих культур: методичні вказівки для практичних занять та самостійної роботи з дисципліною «Спеціальна селекція та насінництво плодових і овочевих культур» за кредитно-трансферною системою організації навчального процесу для студентів стаціонарної форми навчання / М. В. Лозінський, С.М. Кубрак, І.М. Сидорова та ін. Біла Церква, 2018. 83 с.

Методичні вказівки для практичних занять складені відповідно до навчальної дисципліни «Спеціальна селекція та насінництво плодових і овочевих культур» для студентів освітнього рівня «Бакалавр» спеціальності «Агрономія», з метою забезпечення контролю знань за кредитно-трансферною системою організації навчального процесу.

Рецензенти: Стадник А.П., д-р с.-г. наук, професор;
Козак Л.А., канд. с.-г. наук, доцент

© БНАУ, 2018

ПЕРЕДМОВА

У рішенні питань з підвищення врожайності овочевих культур, поліпшення їх якості велике значення надається різним сортам.

Овочеві культури характеризуються великою кількістю ознак. Одними із них є апробаційні і сортові ознаки. В селекційно-насінницькій роботі знання апробаційних ознак має велике значення. При цьому слід враховувати їх мінливість під впливом умов вирощування і в залежності від якості насіння.

Для селекційної, сортовипробувальної і насінницької роботи необхідно добре знати сорти овочевих рослин, уміти відрізнити один сорт від іншого за багатьма ознаками.

З метою поліпшення селекції і насінництва овочевих і баштанних культур в країні створені спеціалізовані господарств (станції первинного насінництва) з лабораторіями або опорними пунктами науково-дослідних установ по вирощуванню насіння супереліти і еліти на базі кращих спеціалізованих насінницьких господарств і дослідно-виробничих господарств науково-дослідних установ.

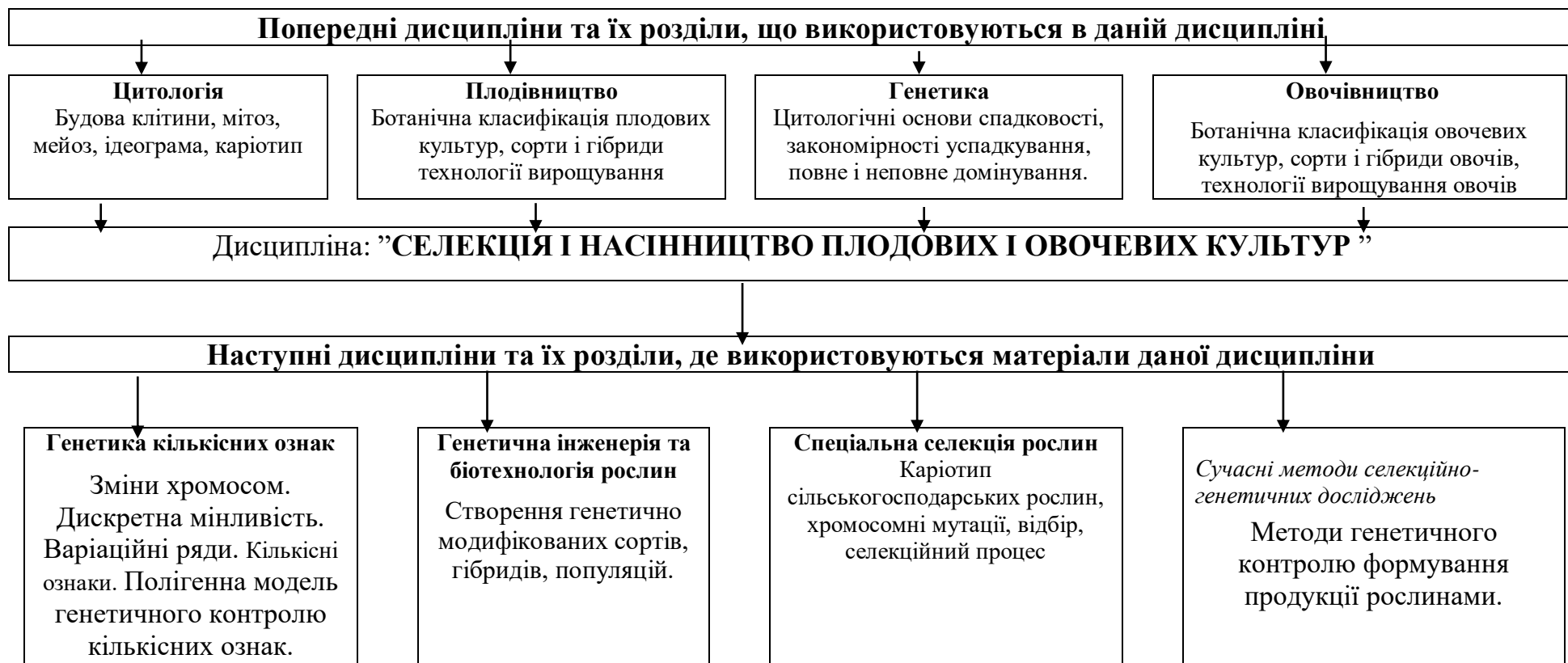
Завдання насінництва полягає не лише в розмноженні сортів, але і в збереженні високих сортових і посівних якостей насіння.

Для встановлення сортових якостей насінницьких посівів овочевих культур і їх відповідності вимогам Державних стандартів України (ДСТУ 7160 – 2010) на насіння цих культур, а також для перевірки умов вирощування і виконання господарством прийомів, необхідних для збереження і підвищення урожайних якостей насіння, проводиться сортова оцінка посівів цих культур – польова апробація.

Правильна і своєчасно проведена апробація, сортові прочистки і обстеження насінницьких посівів дають можливість одержання високоякісного сортового і гібридного насіння, та відповідно високих урожаїв овочевих і баштанних культур.

СТРУКТУРНО-ЛОГІЧНА СХЕМА ДИСЦИПЛІНИ
«СЕЛЕКЦІЯ ТА НАСІННИЦТВО ПЛОДОВИХ І ОВОЧЕВИХ КУЛЬТУР»

Галузь знань 20 – «Аграрні науки та продовольство»
 Спеціальність (професійне спрямування) 201 «Агрономія»
 Освітній рівень «Бакалавр»
 Кваліфікація «Технолог з агрономії»

Мета та завдання вивчення дисципліни

Основна мета дисципліни – формування у студентів знань та умінь з наукових основ селекції і насінництва генотипів (сортів, гібридів і ліній) овочевих та плодових культур, а також з проведення сортового контролю сільськогосподарських культур для отримання високих урожаїв у господарствах при інтенсивному випробуванні сільськогосподарських культур.

У результаті вивчення дисципліни студент повинен **знати**:

завдання селекції та насінництва, методи селекції і суть селекційного процесу; завдання, що стоять перед селекцією та насінництвом, в зв'язку з переведенням сільського господарства на ринкові відносини та входження України в Європейську спільноту, організацію і методику сортовипробування та порядок включення нових сортів і гібридів до Державного реєстру сортів рослин України, організацію і технологію насінництва сільськогосподарських культур, досягнення в галузі селекції, сортовипробуванні, насінництва і насінневого контролю, потенційну врожайність районованих генотипів основних овочевих і плодових культур;

вміти: проводити гібридизацію, здійснювати добір рослин різними методами; вирощувати насінні посіви; визначати сортові та посівні якості насіння згідно з нормами стандарту; проводити видове та сортове прополювання; складати план сортозмін та сортооновлення; визначати сорти і гібриди овочевих і плодових культур; запобігати біологічному та механічному засміченню сортів і гібридів; оформляти документи на сортове та гібридне насіння; правильно зберігати й використовувати сортовий та гібридний насінневий матеріал; враховувати можливості генотипу при програмуванні врожаю.

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Напрямок підготовки, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів ECTS – 3	Галузь знань 20 – «Аграрні науки та продовольство»	Нормативна (за вибором студента)	
	Напрямок підготовки		
Модулів - 3	Спеціальність (професійне спрямування) 201 «Агрономія»	Рік підготовки:	
		5-й	4-й
Семестр			
1-й		8-й	
Загальна кількість годин - 90	Освітній рівень: «Бакалавр»	Лекції	
		14	4
Практичні			
14		2	
Самостійна робота			
62		75	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4, самостійної роботи студентів – 3	Вид контролю: залік		

ЗМІСТ

Передмова.....	3
Модуль № 1. Селекція дворічних овочевих культур.....	5
Тема 1. Апробаційні та сортові ознаки видів капусти, їх варіювання.....	5
Тема 2. Апробаційні та сортові ознаки буряка столового, їх варіювання....	14
Тема 3. Апробаційні та сортові ознаки моркви столової, їх варіювання...	21
Тема 4. Апробаційні та сортові ознаки цибулі ріпчастої, їх варіювання...	27
Тестові завдання до модуля № 1.....	34
Модуль № 2. Селекція однорічних овочевих культур.....	36
Тема 5. Апробаційні та сортові ознаки помідора, їх варіювання.....	36
Тема 6. Апробаційні та сортові ознаки перцю і баклажана, їх варіювання...	42
Тема 7. Апробаційні та сортові ознаки огірка, їх варіювання.....	50
Тема 8. Апробаційні та сортові ознаки кавуна, їх варіювання.....	56
Тема 9. Апробаційні та сортові ознаки дині, їх варіювання.....	63
Тема 10. Апробаційні та сортові ознаки гороху і квасолі овочевої, їх варіювання...	72
Тестові завдання до модуля № 2.....	79

Спеціальна селекція і насінництво плодових та овочевих культур

Методичні вказівки
для практичних занять та самостійної роботи
за кредитно-трансферною системою організації
навчального процесу для студентів
стаціонарної форми навчання

Лозінський Микола Владіславович
Кубрак Світлана Миколаївна
Сидорова Ірина Марківна
Шубенко Лідія Анатоліївна
Шох Світлана Сергіївна
Сабадин Валентина Яківна

Комп'ютерне верстання: С.І. Сидоренко

Здано до складання 27.09.2018. Підписано до друку 23.10.2018.
Формат 60x84¹/₄. Ум. др. ар. 4,82. Зам. 6791. Тираж 100.
РВ відділ, Сектор оперативної поліграфії БНАУ.
09117, Біла Церква, Соборна площа, 8/1, тел. 33-11-01.